

Modri Janko.

Vesela knjiga s podobami.

Spisal in naslikal **Mac John Leuthe.**

Poslovenil **Anton Funtek.**

V Ljubljani.

Založilo «Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih na Kranjskem».

Vse pravice pridržane.

K. k. Stationbibliothek Laibach

Izdalo

„Viribus unitis“

deželno pomožno društvo za bolne na pljučih
na Kranjskem,

čigar Najvišji pokrovitelj je Njega cesarsko in kraljevo
Apostolsko Veličanstvo.

Izdajo je preskrbela dunajska založna družba z. o. z. «St. Stefan».

Natisnila družba za grafično industrijo, Dunaj VI.

Le pogledjte tukaj zmaja!
 Z vašo se krvjo napaja,
 soke in moči vam pije,
 ko s širokim žrelom zije.
 Kjer imate bivališče,
 dom si tudi on poišče,
 biva v sobah in na cesti
 in težkó ga je zalesti,
 ker ga drobnega tako
 vrag je storil za oko,
 da še videti ga ni.
 In zato, otroci vi,
 ostanite vselej redni,
 v ustih čisti, v nosu čedni,
 snažni tudi po rokàh,
 sicer splazi se na mah
 z roke v usta, in tačas
 se bolezen loti vas.
 A črez tedne se je bati,
 da še smrt prikolovrati.

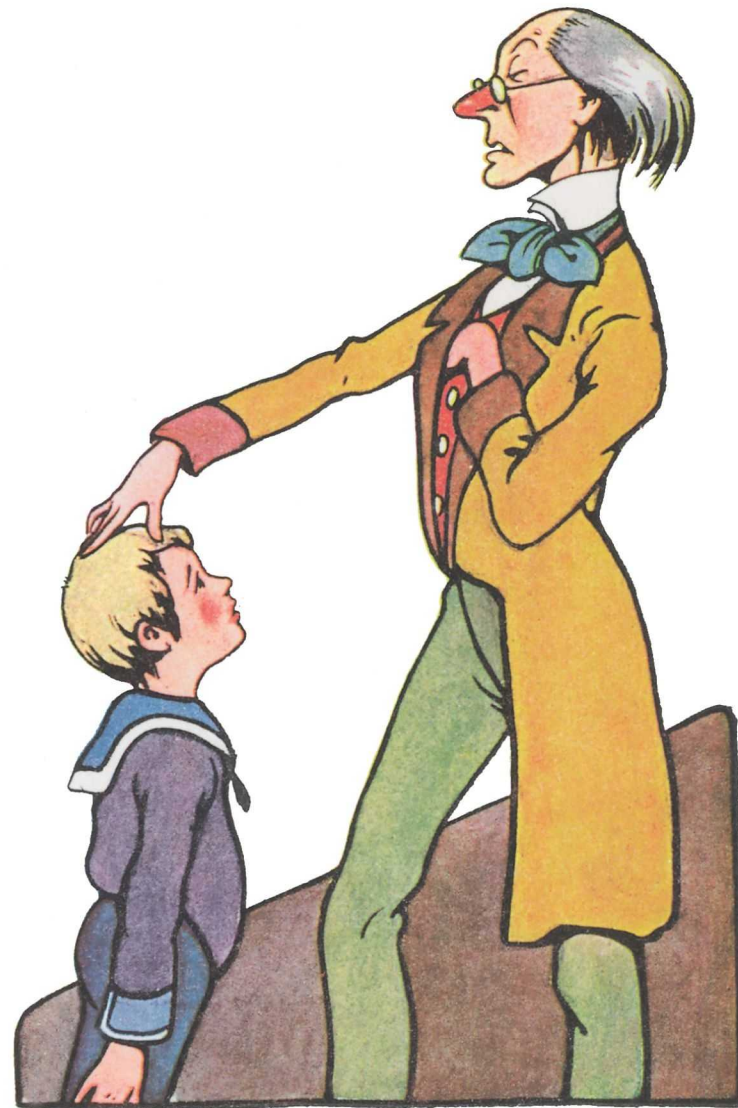
Modri Janko.

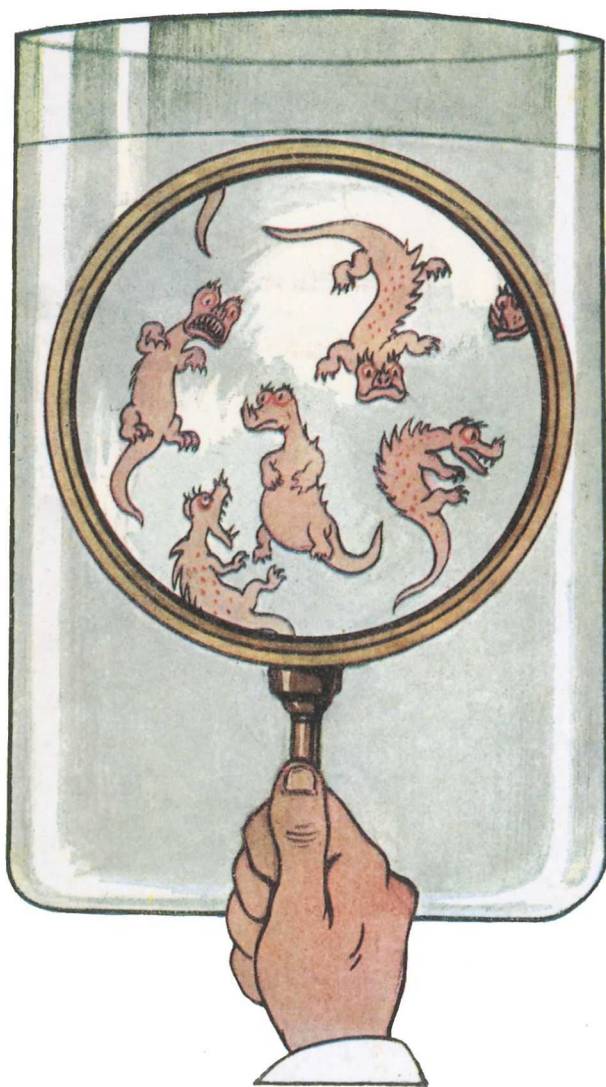
«Janko, stoj, za božje rane!»
vzklikne oče, s stola plane.

«Pusti mleko tam sirovo,
sicer mi zboliš gotovo!»

Janka je osupnil vzklik,
oče pa, učen zdravnik,
pravi z resnim glasom: «Krava
marsikdaj ni čisto zdrava,
mleko nje, če zdrava ni,
pijemo pa vendar mi.
Kdo naj se potem še čudi,
če samí zbolimo tudi?
Da boš vedel prav, kaj čem,
mi prinesi steklo sem,
ki nam najdrobnejše pike
dela vidne in velike.
V njem boš sam dokaze gledal,
da je res, kar sem povedal.»
Janko se po steklo spravi,
oče mleko dol postavi.

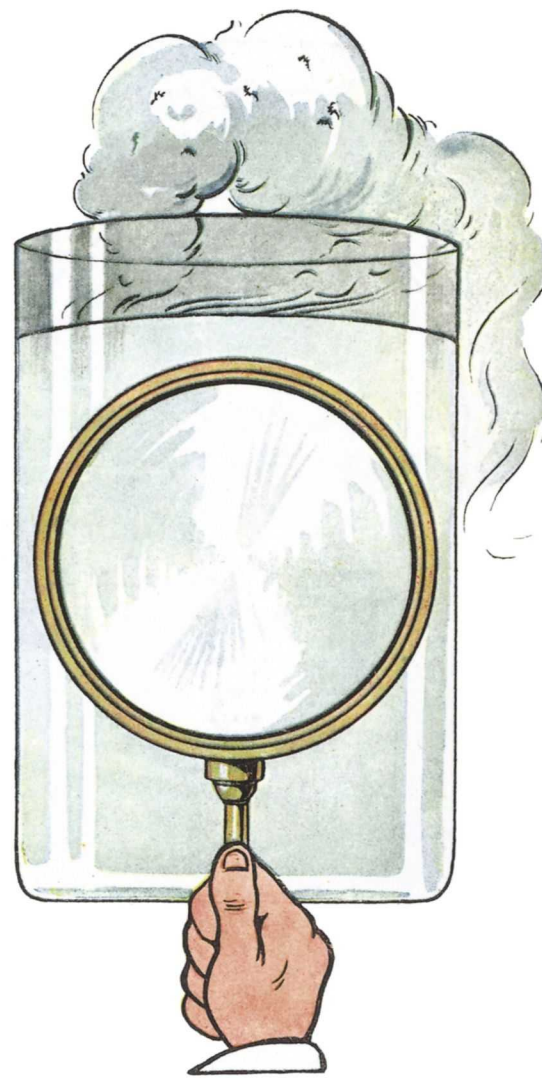

«Dobro v čašo zdaj poglej,
kaj skoz steklo vidiš v njej,»
pravi oče. — Res je to,
Janku skoraj je slabó:
Od golazni mleko belo
je ostudne mrgolelo.
«Ta mrčes nagnusni v čaši,
to sovražniki so naši;
ako bi jih bil popil,
bi se od bolezní vil.
Torej pazi in spoznaj,
česa treba je sedaj,
da ostane mleko isto,
a da pitno bo in čisto.»
Kaj zdravnik je z mlekom storil,
ko je bil to izgovoril?
Na ognjišče ga je del,
da bi ga ondod zavrel.

Ko je bilo mleko vroče,
je dejal takole oče:
«S steklom v čašo spet poglej!
Ali še kaj vidiš v njej?»
«Ne, živali gnusnih ni,»
reče Janko in strmi.

Oče se nasmehne všečno,
vzame v čaši mleko tečno,
k ustom ga nastavi še
in pokušati začne.
Sinku ga potem ponudi
in slovesno reče tudi:
«Dobro me poslušaj, deček,
kaj ti pravim za nameček:

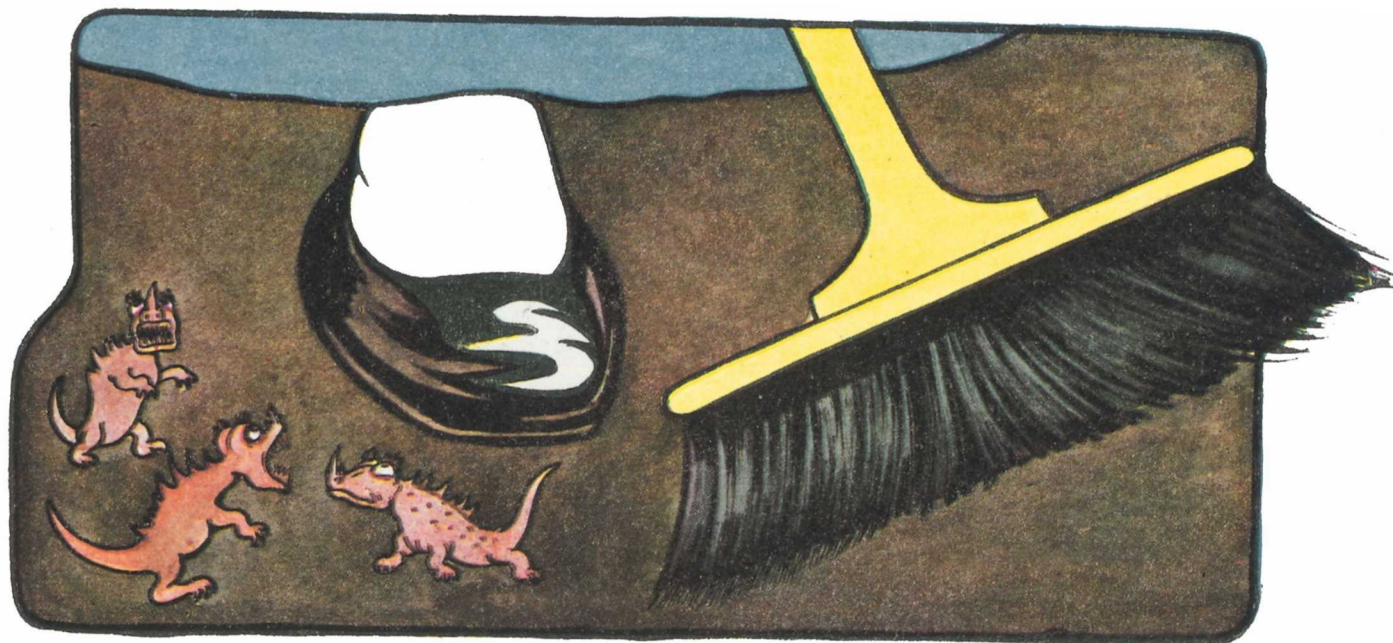

Čašo z mlekom zdaj izprazni
brez strahu in brez bojazni.
Bitja vsa prečudno zala
je vročina v zrak izgnala
in ostalo je samo
mleko dobro in čistó.
Pij, četudi malo peče.» —
«Prav,» de Janko, «mi že teče.»

Soseda z metlo.

Poglejte, tukaj je soseda.
Debela je in bistro gleda.
Vseskoz je bila ženska snažna
in prašku vsakemu sovražna.
Zarana zjutraj in zvečer
pomotala je venomer
in brisala najmanjše kote,
a brez koristi, brez dobrote.
Naposled jo nesrečna metla
celo v pogubo je zapletla
Kako? Naj le povem, kako.
Tako je, če ne pazi kdo.

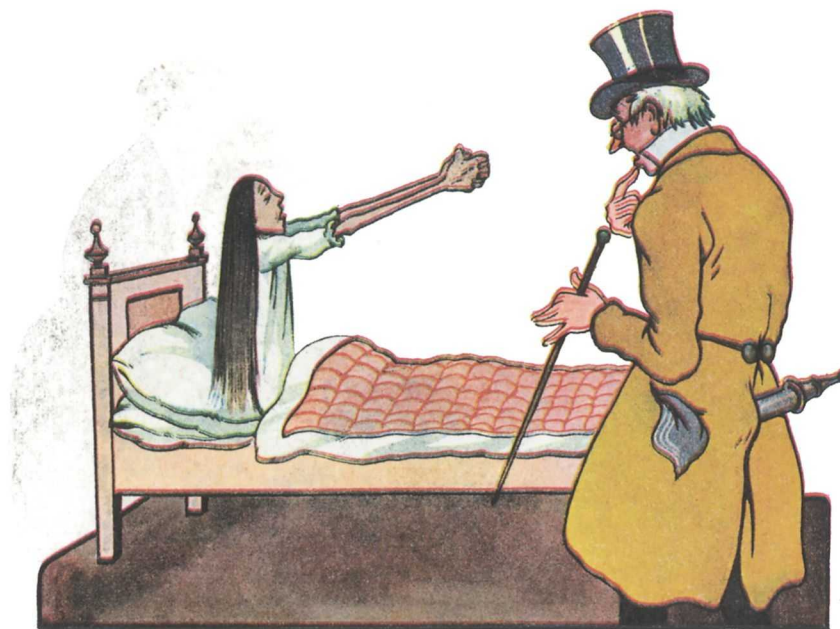
Ali vidiš tu zverine?
Takah v tleh je na stotine
in če je po sobi prah,
takrat jih je, da je strah.

Glej, kako se njih pogledi
vsi obračajo k sosedi!
Semkaj z metlo je stopila —
tega pa ni prav storila.

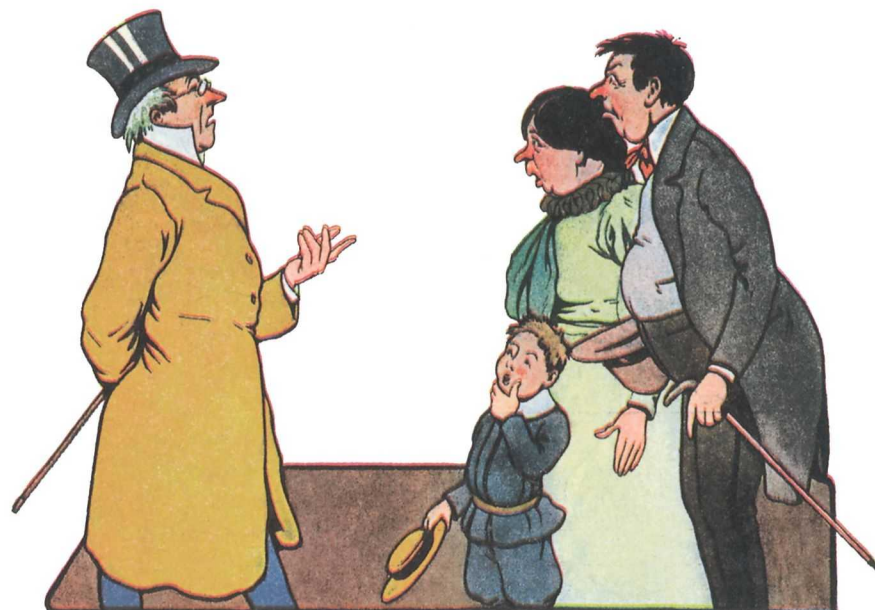

Ko tako se hitro suče,
dvignejo se plesat gruče
in v obraz ji prilete,
ona pa ne ve za nje.
Skozi nos in usta v vrat
zleze gnusna ji svojat.
Kaj bo tam, nihčè ne zna.

In kako se to konča?
Nekaj tednov komaj mine,
že soseda peša, gine.
Dan za dnevom pokašljuje,
vsako uro ji je huje.
Prej cvetoča kakor roža,
je samo še kost in koža.

Pride k njej zdravnik domov,
lek pa ne izda njegov.
Le roké je bridko zvila
in se od sveta ločila.

Pri sosedih se ustavi
žalostni zdravnik in pravi:
«Kaj bi dosti vam govoril?
Vse edino prah je storil!
Torej pametni, ljudje:

Metlo, kdor pometat gre,
z mokro cunjo naj omota;
to res prava je dobrota.
Ni hotela je soseda,
pa jo vzela smrt je bleđa!»

Teta Mara.

Bil Milanček je ljubezniv
in kakor vsi otroci živ.
In ker je priden bil, seve
ni v usta vtikal si roké.
Umit je hodil žive dni

in v nosu tudi vrtal ni,
zato pa z mamico vesel
hoditi k ribniku je smel,
kjer v vodi plavajo gosi
in kjer zeleni gozd stoji.

Tam sedeta na klopi, a glej,
nedolgo pride h klopi tej
za njima tudi teta Mara,
ki je kaj grda in že stara.
Obleko novo je nosila
in jetična hudó je bila.

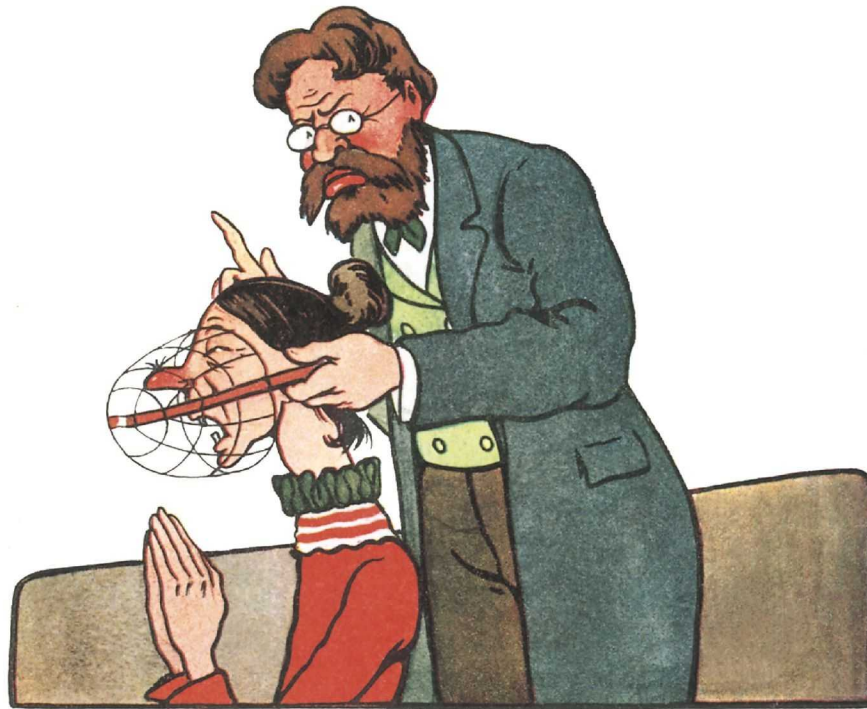

Imela ni otrok nikdar,
a drugih ji je bi'o mar,
in Milanček — prebita reč! —
ta ji je bil posebno všeč.
Najrajša se je z njim igrala
in «angelčka» ga rada zvala,
na usta zjutraj in zvečer
poljubljala ga venomer.

Potem domov odšla je spet,
a Milanček je bil že bled.
Nedolgo pa huđó zbolí,
kako zanj mamico skrbi!
Na njeno prošnjo ga takrat
zdravnik brž pride obiskat.
Nasloni palico ob zid
in vzrok spozna na prvi vid:
«To je pač jasno kakor dan,
da je od tete le bolan.»
Nato zdravila mu zapiše
in k teti Mari gre iz hiše.

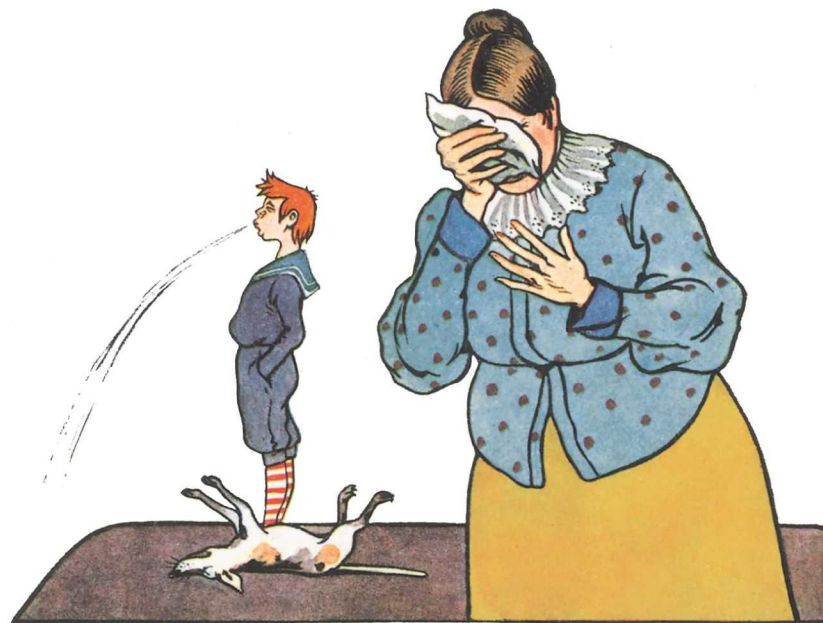

Natakne torbo ji na lice
iz spon železnih in iz žice —
zdaj taka naj poljubljat gre!
Kako si mane mož roké!
Potem se k dečku je odpravil
in ga polagoma ozdravil.
A ta poljubljati se ni
na usta dal vse žive dni.

Pljuvač Blažek.

«Kaj li pljuješ brez prestanka?
Da na pljučih tudi Anka
mi zboli še kakor ti?»
Mati Blažku to veli
in z besedo táko vred
ga zadene hud pogled.
A po tleh, na stene pljuje
Blažek trmasti še huje,
da bolezen res docela
bi se lahko vseh prijela.

Anka ji je pač ušla,
 a pograbila je psa,
 ki je časih lizal stene.
 Zla usoda ga zadene.
 Pomoli nogé od sebe.
 «Blažek, to ima od tebe!»
 vzklikne mati in zaplaka.
 «Božja kazen te še čaka.»

Blažek pa udari v smeh,
 pljuvat gre nalašč po tleh.
 Dom je že okužen ves.
 A zdaj pride kazen, kes.
 Anka, prej tako vesela,
 pešati je tudi jela.
 Zdravili so jo zaman.
 Hirala je dan na dan.

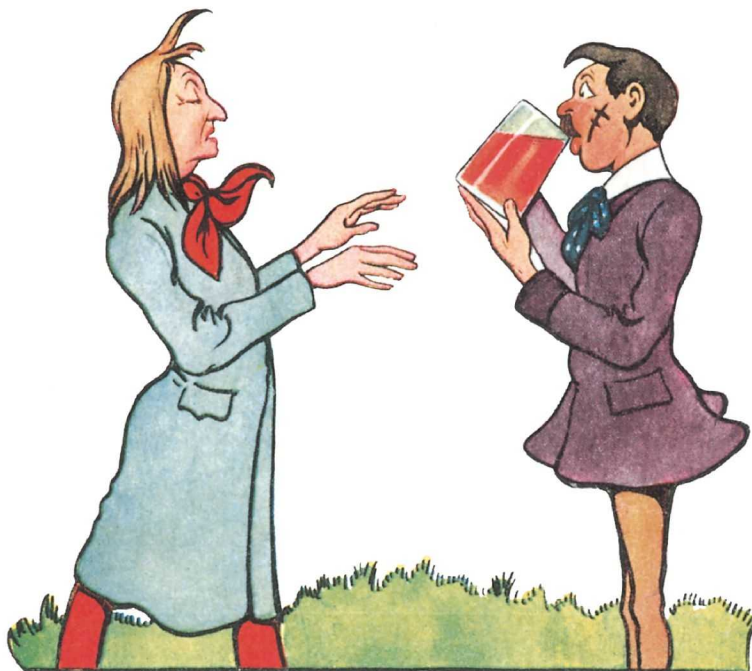
Neko jutro stopi mati
k njej, ko ni več mogla spati.
Od strahu jo strese mraz,
ko zagleda tak prikaz:
Angelca sta dete slabo,
bolno Anko, vzela s sabo,
da jo neseta iz hiše
gor nad zvezde, više, više.

Od moči pa se potresne
 zemlja skoro vsa razčesne.
 Grom odmeva, strela šviga.
 Zdajci zarožlja veriga;
 sam hudobec v groznem vrišču
 zgrabi Blažka na ležišču.
 Resk in tresk! Ga že drži,
 kremplje v Blažka zasadi
 in pri tisti priči vzame
 ga s seboj v peklenske jame.

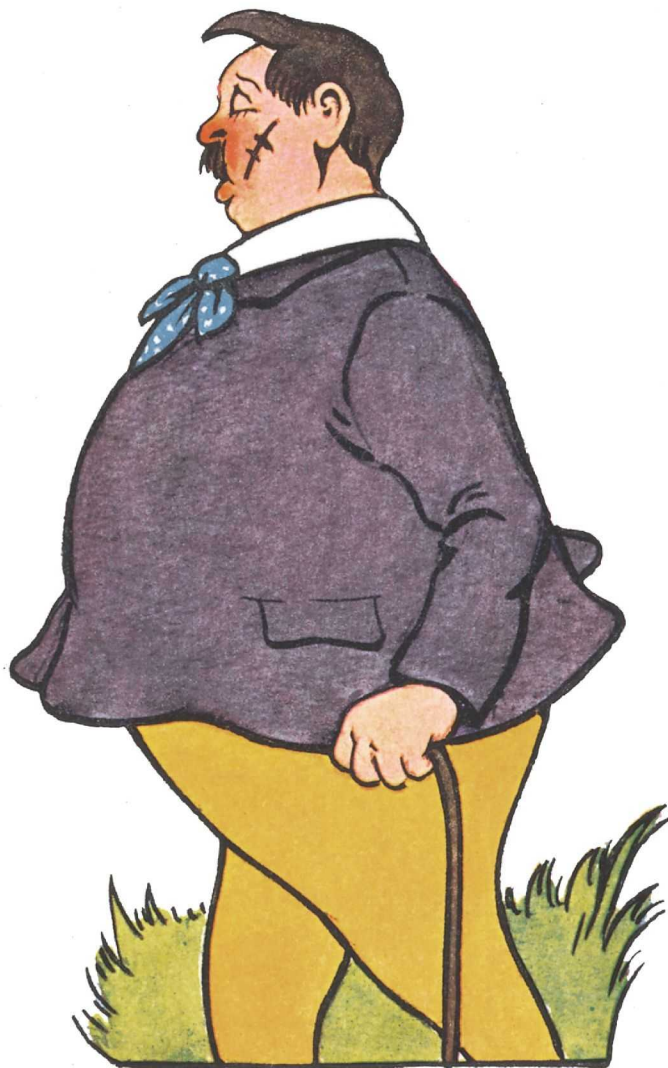
Prav je, grešnik ti brezstidni,
 mislijo otroci pridni;
 na besedo čujejo,
 le v pljuvalnik pljujejo;
 kjer pa tega ne dobe,
 žepni robec je za nje.
 Bog jih bo za to poplačal
 in gorje od njih odvrčal.
 Kogar pa nič prida ni,
 se kot Blažku mu zgodi.

Pivec Rajko.

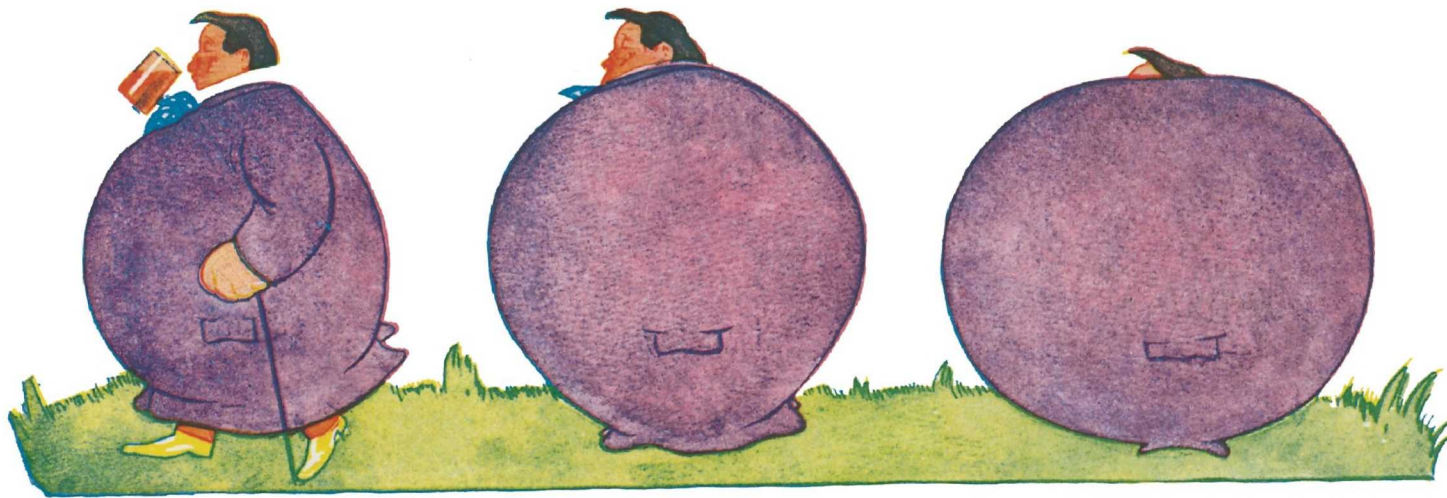
«Rajko, pusti pivo, vem,
da si le škoduješ s tem,»
reče vrli Radovan
Rajku, ki je bil bolan.
Ta si misli: I čemu

pa bi bilo pivo tu
in čemu sploh alkohol,
če ne tekel bi navzdol?
In spet vlival poželjivo
v se je vino, žganje, pivo.

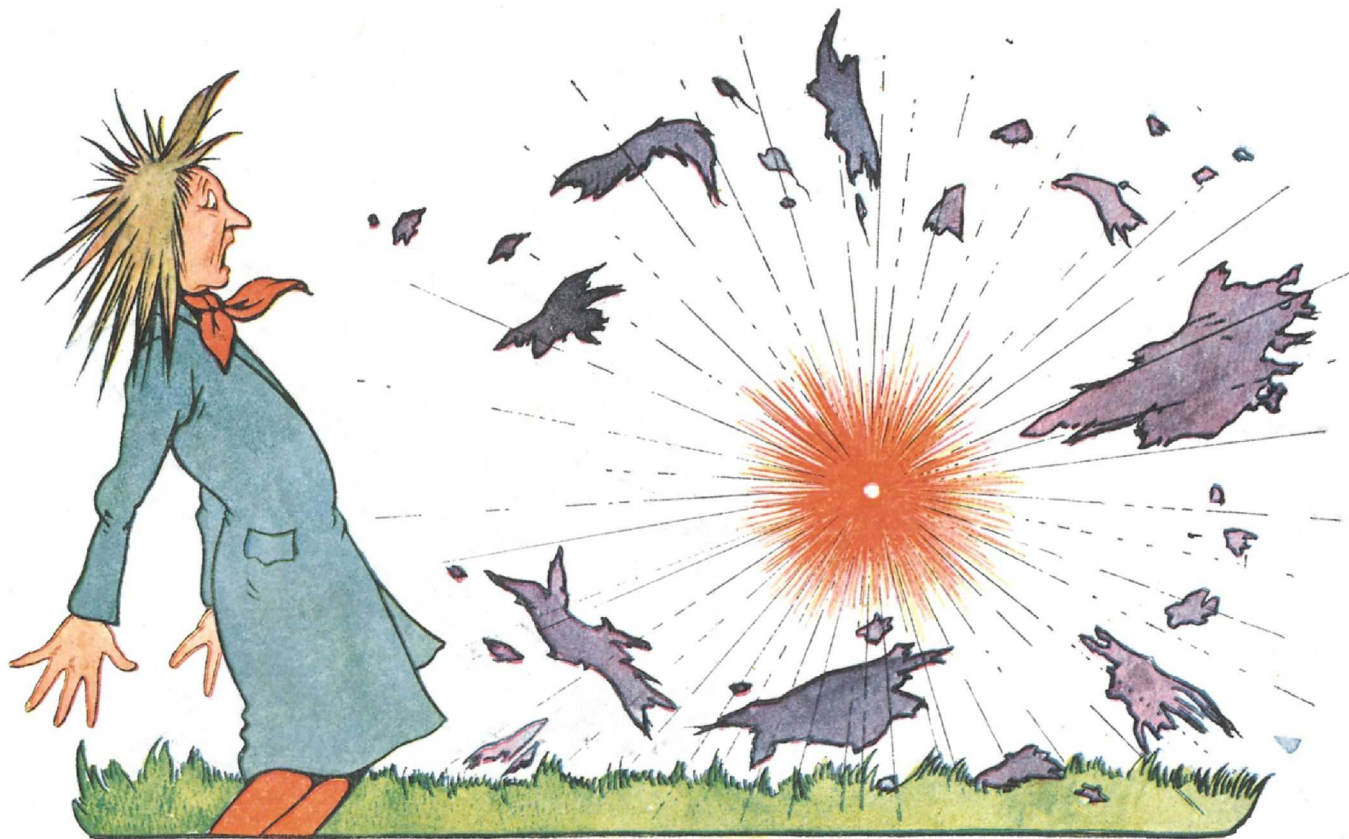

Hej, to je tuberklov gruča,
ki so mu polnili pljuča,
tleskala z jezikom vprek!
To jim šlo je v slast in v tek.
S pivom namreč se redila
je živad ostudnognila.
Rajko, trapasti možič,
pa ni vedel, čutil nič;
praznil pivske je posode,
ne da bi pomislil škode.

In potem, čez tedne štiri,
se želodec mu razširi;
tudi skoro naenkrat
je okroglo trebušnat.
V njem tuberkli zvitoplazci
debelé se kakor prasci.

In čez tedne skoro lazi
po trebuhu in se plazi.
V petek skrijeta se že
mu zvečer obe nogé
in v soboto ure rane
glava mu samo ostane;
a čez dobro uro glava
tudi vsa mu v tolščo splava.

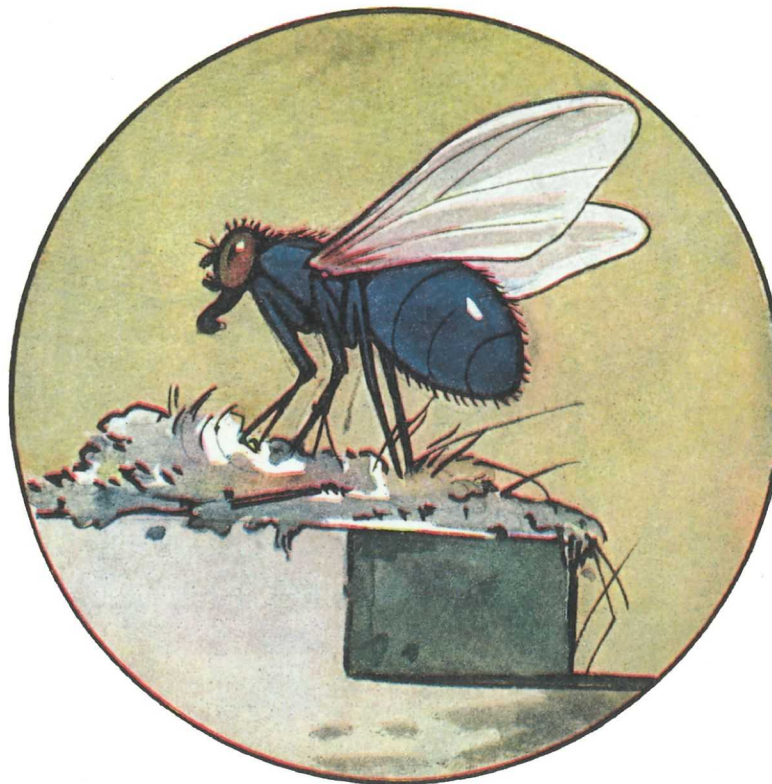

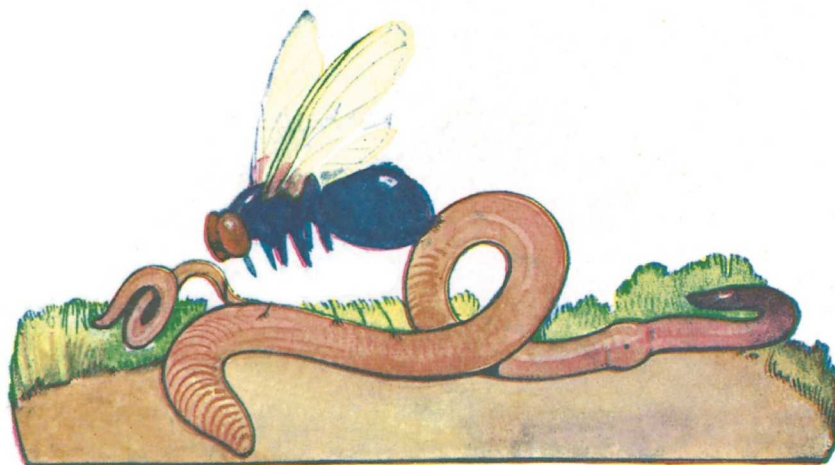
Zdajci nekaj strašno počī,
Radovan na mah odskoči —
pivec Rajko — kolik strah —
se je zdrobil v cunje, v prah!

Ni ostalo ga ne malce,
z njim so počile živalce,
ki jih je redil obilo. —
To nas je potolažilo.

Mesarska muha.

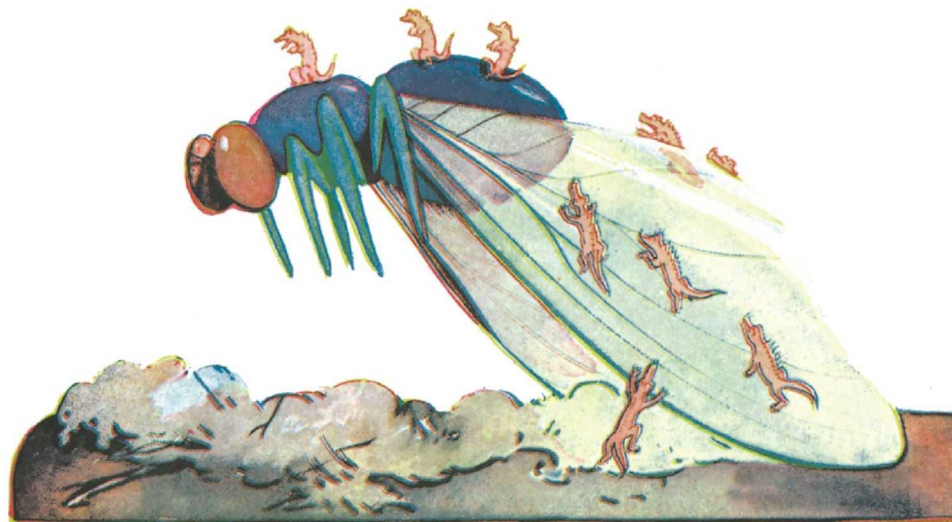
Gnoj se tam na solncu kuha,
in po njem mesarska muha
lazi vsečno semtertja,
ker se je gostit prišla.
Zdajci vonj je začutila.
Z gnoja torej dvigne krila,
a deževnih glist premoti
nekaj mrtvih jo na poti.

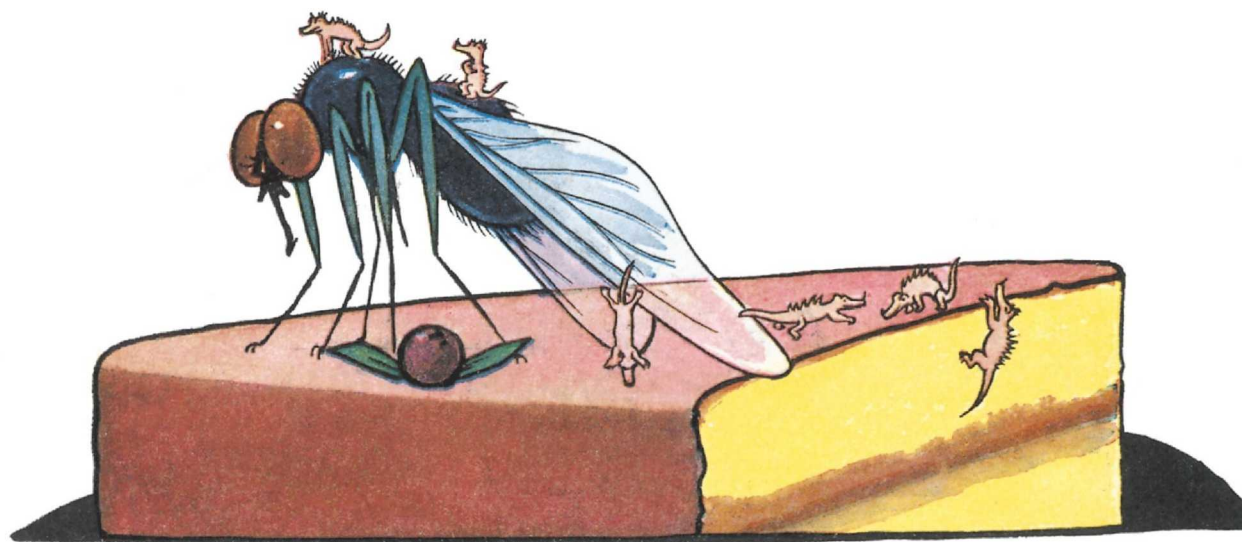
Dobro strežejo nje slasti,
tukaj se želi napasti.
Iní za zajtrk, za kosilo
brez odmora žre obilo.
Hitro zopet dalje zdaj
tja na dobro znani kraj,
kjer slaščičar, oče Bric,
toliko ima slaščic.

V prodajalni pa neštete
lazijo tuberklov čete
sem po tleh in zopet tja,
gladna njih je družba vsa.
Med požrešna ta krdela
muha, glej, je priletela,
da prešerno sama zase
se z drobtinami napase.

Dobro se ji zdi do tega.
A tuberklov vsa zalega
spleza ji na krila vznak,
sedež tam je pač mehak!
In ko muha odleti,

roj na krilih obsedi.
Na postaji prvi že
nekaj spet jih zleze z nje,
ker slaščice čokoladne
vabijo živali gladne.

Torta jim ugaja vsaka,
bodi taka ali taka,
in zato jo gre svojat
žret na to in ono plat.

Na potice in kolače
tolpoma drhal poskače,
da naposled vsaka jed
mrgoli od gnusnih čred.

Kakor vselej, pa nesreča
 tudi tukaj se poveča.
 Glej, že Mirko sem prihaja
 kupovat, kar mu ugaja.
 In pozneje nič drugače
 tudi Peterček priskače

in Darinka in Katinka,
 Vida, Svetka, Anka, Minka,
 vse te sladkosnedke male
 bodo jedle in zobale,
 kar odnesejo s seboj.
 A nesreča pride koj.

Ni še dobro noč minila,
že je bila Mirku sila;
v bolnico so drugi tudi
morali v bolezni hudi.
Vedel nihče ni, zakaj —
dobro, da vi veste vsaj!
Torej pozor in posluh:
Čuvajte se vselej muh!
Kje so bile, se ne ve!
Bile so, Bog vedi kje.
In pri tem še nekaj čujte:
Pri nikomer ne kupujte

več slaščic, pokritih slabo;
za nobeno niso rabo.
Sadje, in kar sploh vam nudi
toliko veselja, tudi
tam kupujte si samo,
kjer je shranjeno čistó,
in pa nič ne bo na škodo,
ako denete ga v vodo,
preden vtaknete ga v usta. —
Vsak naj táko sadje hrusta,
pa bo zdrav in brez bolesi
sto let mogel črešnje jesti.

